

Kaikki maailman pahuus

Pandoran lipas ja sen sisältö kuvataiteessa

Tiivistelmä

Tekijä(t) Okkola, Emma	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika 2023
	Sivumäärä 22	
Työn nimi Kaikki maailman pahuus Pandoran lipas ja sen sisältö kuvataiteessa		
Tutkinto ja koulutusala Kuvataide (AMK)		
Toimeksiantajaorganisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa tutkittiin Pandoran lippaan tarinaa ja siihen liittyvää misogyniaa, sekä Pandoran lipasta aiheena kuvataiteessa. Taiteellisessa osuudessa pyrittiin kuvaamaan Pandoran lippaan tarinaa perinteistä poiketen ilman Pandoraa ja kritisoitiin tapaa, jolla antiikin mytologian naishahmoja on kuvattu.</p> <p>Merkittävässä osassa tekoprosessia oli vedostusjäljen tutkiminen ja useiden erilaisten kokeilujen tekeminen, sekä kontrollista luopuminen painettuun jälkeen. Teoksessa pohdittiin pahuutta, sen ilmenemismuotojen riippuvuutta yksilöstä ja sitä, miltä pahuus voisi näyttää tai tuntua.</p> <p>Taiteellinen osio koostuu monotypiavedoksista, joista muodostuu seitsemän vedoksen sarja. Teossarjassa käytetään värinä ainoastaan mustaa ja hyödynnetään sattumaa. Teossarjan tavoitteena on kuvata Pandoran lippaan sisältöä keskittyen maailman pahuuteen.</p>		
Asiasanat monotypia, mytologia, misogynia, pahuus		

Abstract

Author(s) Emma Okkola	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2023
	Number of Pages 22	
Title of Publication All the evils of the world Pandora's box and it's contents in visual arts		
Degree, Field of Study Bachelor of Culture and Arts, Fine Arts (UAS)		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
Abstract <p>The written part of the thesis explored the story of Pandora's box, misogyny within and the theme of Pandora's box in visual arts. In the artistic part of the thesis the aim was to depict the story of Pandora's box in a non-traditional way excluding Pandora, and to criticize the way women have been portrayed in ancient mythology.</p> <p>Experimenting with printmaking, examining the process, giving up the control of the final image and chance played a big part in the process. Evil and its' different forms, which are dependent on one's perception, were discussed in the series of works.</p> <p>The artistic part of the thesis consists of seven monotype prints, which form a series. The only colour used in the series was black. The aim of the series is to depict the contents of Pandora's box, the focus being the evils of the world.</p>		
Keywords monotype, misogyny, mythology, evil		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Pandora.....	2
2.1	Pandoran tarina	2
2.2	Pandoran lipas ja sen sisältö	2
2.3	Pandora ja naisviha	3
3	Pandoran lipas kuvataiteessa	4
3.1	Pandoran kuvaus.....	4
3.2	Lippaan sisällön kuvaus.....	6
4	Teossarja.....	9
4.1	Teosten tekotapa	9
4.2	Materiaalien valinta	10
4.3	Työskentelyprosessi	12
4.4	Teossarjan sisältö.....	16
4.5	Esillepano	20
5	Yhteenveto ja pohdinta	22
	Lähteet	23

1 Johdanto

Pandoran lipas kuvaa asioita, joita ei kannata kokeilla, koska seuraukset voivat olla ikävät. Se kuvaa asioita, joista ei kannata puhua, jos ei halua aiheuttaa mielipahaa. Pandoran lippaan avaamista pidetään paheksuttavana asiana, ja se kertoo avaajan itsehillinnän puutteesta.

Käsittelen opinnäytetyössäni Pandoran lippaan tarinaa ja sitä, mitä se kertoo naisten kuvauksesta antiikin mytologiassa sekä Pandoran tarinan kuvausta ja merkityksiä kuvataiteessa. Antiikin mytologiassa naiset kuvataan usein kauniina, mutta kieroina ja katalina hahmoina, joiden merkitys on toimia rangaistuksena ja vaivana miehille. Naiset luotiin syntipukeiksi ja välineiksi, joiden avulla oikeat syylliset välttyisivät vastuulta, ja ihmiskunta voisi syyttää naisia ongelmistaan. Antiikin mytologian juuret ulottuvat pidemmälle nykypäivään kuin huomataankaan, ja sen perintö näkyy yhä jokapäiväisessä elämässä. Se näkyy kiellessä, tavoissa ja kulttuurissa, ja valitettavasti myös monet naisten asemaa koskevat ongelmat juontuvat jo antiikin ajoilta. Pandoran lippaaseen tiivistyy mielestäni hyvin antiikin mytologiassa ja nyky-yhteiskunnassa pohtimani epäkohdat, vaikka välissä onkin tuhansia, ja taas tuhansia vuosia.

Teossarjassani *VALTUNUT* haluan erottaa lippaan ja sen sisällön Pandorasta. Kritisoin tapaa, jolla Pandoran lipasta ja sen tarinaa on kuvattu. Haluan, että huomio ei kiinnity siihen, kenelle lipas ojennettiin ja kuka sen mahdollisesti avasi, vaan siihen, mitä lippaassa oli. Kuvaan monotypian keinoin lippaan sisällön aiheuttamaa sekasortoa ja tunnelmaa sekä sitä, miltä näyttää kaikki maailman pahuus.

2 Pandora

2.1 Pandoran tarina

Pandoran tarina alkaa siitä, kun titaani nimeltä Prometheus varasti tulen jumalilta ja antoi sen ihmiskunnalle. Zeus raivostui teosta niin, että päätti tuhota Prometheuksen ja koko hänen sukunsa. Tehtävää varten hän valmisti savesta tytön, johon hän puhalsi hengen ja nimesi tämän Pandoraksi. Zeus antoi Pandoralle kauniin rasian, jonka tämän oli määrä antaa häälahjaksi tulevalle aviomiehelleen Prometheukselle vieteltyään hänet. Prometheus ei kuitenkaan halunnut olla missään tekemisissä Pandoran kanssa, kun taas Prometheuksen nuorempi veli, Epimetheus, halusi veljensä varoituksista huolimatta mennä naimisiin Pandoran kanssa. Epimetheus otti vastaan lippaan, avasi sen, ja sieltä lennähtivät ulos kaikki maailman pahuudet ja sairaudet. Epimetheus huomasi virheensä ja sulki kannen, mutta lippaaseen jäi vain yksi henki, toivo. (Henrikson 2004, 276–277.)

Kreikkalaisen mytologian mukaan Pandora oli ensimmäinen kuolevainen nainen. Kaikki Olympoksen jumalat osallistuivat Pandoran luomiseen, ja antoivat tälle lahjaksi muun muassa upean ulkonäön, kauniit vaatteet ja viehätysvoimaa. (Pulakka 2021, 60.) Lisäksi tarujen mukaan Hermes-jumala antoi Pandoralle puhekyvyn valehtelua varten ja petollisen koiran mielen ja luonteen. (Gill 2019.)

2.2 Pandoran lipas ja sen sisältö

Se, oliko Pandoran lipas todella lipas, on herättänyt keskustelua. Kreikkalaiset historioitsijat viittasivat Pandoran lippaaseen sanalla pithos, joka tarkoittaa suurta ruukkua. Lilius Girdius viittasi 1600-luvulla esineeseen ensimmäistä kertaa jonakin muuna kuin ruukkuna ja käytti sanaa, joka viittaa enemmänkin arkkuun. Siitä muotoutui pikkuhiljaa sanonta Pandoran lipas. (Gill 2019.) Maailman pahuuksia ja vitsauksia on siis alun perin pidetty valtavassa ruukussa, johon ne tuntuvatkin mahtuvan paremmin kuin lippaaseen.

Zeus teki lippaan kostoksi Prometheukselle, koska tämä antoi tulen ihmiskunnalle. Lippaan kerrotaan sisältäneen kaikki maailman pahuus, sairaudet, rikokset, surut ja vitsaukset. Kerromukset siitä, missä muodossa nämä pahuudet näyttäytyivät, ja kuka lippaan lopulta avasi, vaihtelevat. Vitsaukset saattoivat lennähtää ulos kauhistuttavina ruskeasiipisinä otuksina, jotka räpyttelivät ympäriinsä pistäen Epimetheusta ja Pandoraa tai pahoina henkinä, jotka pakenivat vapauteen lippaan auetessa (Guerber 2018, 23–25). Lippaan taas avasi joko Pandoran aviomies Epimetheus kiitollisena Pandoralta saamastaan lahjasta tai Pandora, joka ei kyennyt hillitsemään uteliaisuuttaan, vaikka Zeus oli nimenomaan kieltänyt tätä avaamasta lipasta.

2.3 Pandora ja naisviha

Antiikin mytologiassa naishahmot kuvataan usein manipuloivina, petollisina ja kavalina. Heidän roolinsa tarinoissa on verrattain pieni: tarinat kertovat miehistä ja naiset ovat sivuhahmoja, joilla ei ole omaa ääntä. Mytologian seurauksena antiikin Kreikassa naiset nähtiinkin välttämättömänä pahana: heitä tarvittiin yhteiskunnan ylläpitämiseen ja sen jatkamiseen, mutta he olivat kurittomia, eivätkä kyenneet hillitsemään itseään, kuten miehet. Antiikin kreikan yhteiskunnassa miehet siis päättivät yhteiskunnan asioista. (Meehan 2017.)

Koska Pandora oli ensimmäinen kuolevainen nainen, hänet luotiin malliksi siitä, millaisia naiset tulisivat olemaan: vietteleviä olentoja, jotka ovat kykenemättömiä hillitsemään itseään ja jotka olisivat vain tiellä, ollen näin suurin mahdollinen rangaistus ja vaiva miehille. (Pulakka 2021, 60.) Pandoran tarina nähtiin antiikin Kreikassa esimerkkinä siitä, millaiseen tuhoon maailma joutuisi, jos naiset saisivat päättää asioista. Niinpä naiset haluttiin pitää kotona poissa näkyvistä, ja miesten tehtävänä oli muokata naisista tottelevaisia ja alistuvia, jotta heistä ei tulisi samanlaisia kuin Pandorasta. Naisten tehtävänä oli näin ollen huolehtia kodista ja heidät pidettiin poissa päätöksenteosta, jotta heistä ei muiden ongelmallisten piirteidensä lisäksi tulisi siveettömiä, uskottomia ja hallitsemattomia. Naisten nähtiin aiheuttaneen maailmaan kaikki paha, ja miesten ainoa virhe oli sallia naiset koteihinsa. (Meehan 2017.)

Pandora nähdään syypäänä maailman pahuuteen, sairauksiin ja vitsauksiin, sillä hänen kerrotaan avanneen lipas. Lipas ja sen sisältö kuitenkin luotiin kahden miehen, Zeuksen ja Prometheuksen välisen riidan seurauksena. Zeus loi lippaan ja sen sisällön kostona ihmiskunnalle, ja loi yhdessä muiden jumalien kanssa Pandoran kuljettamaan lippaan Prometheukselle. Zeus lähetti Pandoran matkaan lipas mukanaan tietäen, ettei Pandora voisi vastustaa kiusausta ja avaisi lippaan (Dhar 2022). Kertomuksissa Pandoran kataluus ja paha luonne mainitaan aina poikkeuksetta, mutta tarinan mieshahmojen kieroudesta ja kataluudesta ei kerrota. Prometheus oli varas, ja Zeus kostonhimoinen jumala, joka halusi koko ihmiskunnalle pelkkää kärsimystä. Tästä huolimatta Zeusta eikä Prometheusta syytetä maailman pahuudesta, vaan Pandoraa, jota ei olisi edes luotu, jos Prometheus ei olisi varastanut tulta jumailta (Meehan 2017). Ihmiskunnan ja maailman tuhoa varten luotiin nainen, jonka tehtävänä oli tuoda miehille ikuista epäonnea ja kärsimystä. Pandoralla ei tarinassa ole omaa ääntä, sillä hänellä ei ole muuta roolia, kuin tuoda maailmaan naisten sukupuoli vaikeuttamaan miesten elämää.

3 Pandoran lipas kuvataiteessa

3.1 Pandoran kuvaus

Pandoran lipasta on kuvattu taiteessa läpi vuosisatojen, aina antiikin ajoilta nykypäivään asti. Pandora kuvataan useimmiten nuorena naisena tai jopa teini-ikäisenä, hyvin kauniina ja viattomana hahmona. Pandora on usein liitetty aiheena esimerkiksi seksuaaliseen heräämiseen, ja lipas on kuvannut salaista, mutta kiinnostavaa asiaa. Maalauksissa Pandora on usein alasti, ja hän pitää lähes aina käsissään kauniisti koristeltua lipasta, tai painaa sitä rintaansa vasten. Se, miten Pandoraa kuvataan kirjallisuudessa, tuntuukin eroavan huomattavasti siitä, miten Pandora on esitetty kuvataiteessa: tarinoissa Pandora on syy maailman pahuuteen ja vitsauksiin, mutta maalauksissa hän on enemmänkin hupsu tyttö, joka on kauhuissaan lippaan sisällöstä.

Pandoraa perinteisemmällä tavalla on kuvannut esimerkiksi Odilon Redon (Kuva 1). Hänen öljymaalauksessaan Pandora (1910–1912), vaaleahiuksinen Pandora pitelee lipasta käsissään tyynen ja rauhallisen oloisena. Redon on päätenyt kuvaamaan hänet sininen vaate yllään. Vaatteiden takia maalauksessa ei korostu Pandoran seksuaalisuus, ja maalaus vaikuttaa muutenkin hyvin neutraalilta kuvaukselta Pandorasta. Lipas on vielä kiinni, ja maalauksen tunnelma on kokonaisuudessaan hyvin seesteinen. Pandora seisoo maalauksessa värikkäiden kukkien keskellä, maiseman vaaletessa horisonttiin.

Kuva 1. Pandora (Redon 1910–1912)

Usein Pandoralla nähdään myös pitkät, punertavat hiukset, kuten Jules Lefebvren maalauksessa Pandora (1882). Kuvataiteessa punaiset hiukset naisella symboloivat usein siivettömyyttä, kavaluutta ja seksuaalista halua (Dotson 2019), ja Lefebvren maalauksessa Pandora vaikuttaakin enemmän tarinoiden versiolta Pandorasta. Maalauksessa sävymaailma on hyvin tumma, ja seurauksena tunnelma onkin hyvin erilainen, kuin Redonin maalauksessa (Kuva 2). Pandora näyttää nuorelta, ehkä jopa teini-ikäiseltä, mutta se ei saa häntä tässä tapauksessa vaikuttamaan viattomalta, kun tarkastellaan koko maalauksen tunnelmaa. Pandora istuu kalliolla synkän veden äärellä, ja näyttää miettivän jotain. Hänen oikea kätensä lepää lippaan päällä, ja hänen kasvoillaan on viekas ilme, aivan kuin hän suunnittelisi lippaan avaamista.

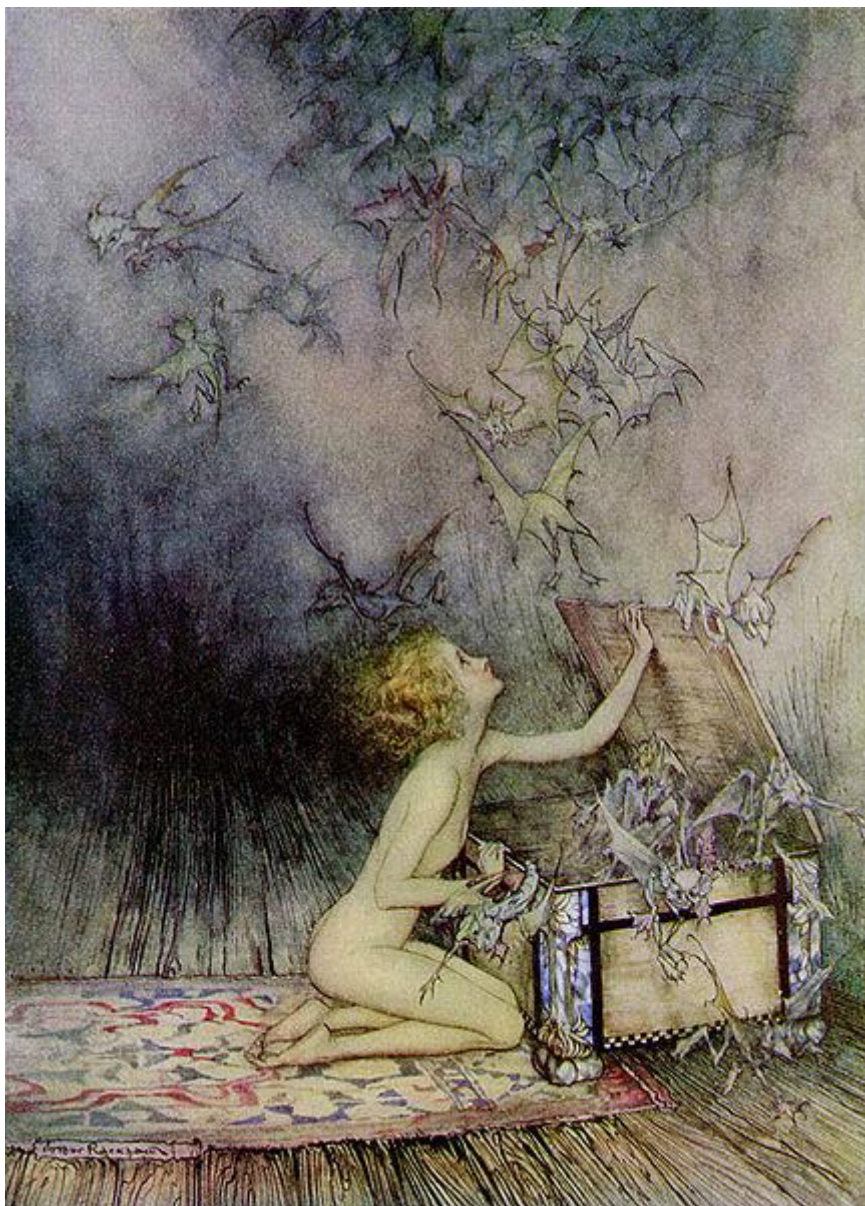

Kuva 2. Pandora (Lefebvre, 1882)

3.2 Lippaan sisällön kuvaus

Pandoran lippaasta lennähtäneitä vitsauksia on kuvannut ainakin Arthur Rackham maalauksessaan Pandora (Kuva 3.) Teoksessa Rackham on kuvannut vitsaukset lepakon kaltaisina olentoina, joilla lähemmin katsottuna on myös pienet, paholaista tai pirua muistuttavat kasvot. Vitsaukset ovat juuri syöksyneet ulos lippaasta, ja tilanne näyttää uhkaavalta ja kaoottiselta. Tästä huolimatta katse Pandoran kasvoilla on yllättäen enemmänkin ihmettelevä, kuin kauhistunut. Pandora näyttää maalauksessa todella nuorelta, lähes lapselta. Hänet on kuvattu alasti, joka yhdistettynä Pandoran nuoreen ikään lisää vaikutelmaa

viattomuudesta. Maalauksen värit ovat tummat, ja ne yhdessä tilanteen kanssa luovat ikävän ja ahdistavan tunnelman.

Kuva 3. Pandora (Rackham)

Myös Odilon Redon on kuvannut Pandoran lippaan sisältöä, tosin ei ehkä yhtä selkeästi kuin esimerkiksi Rackham. Maalauksessa Pandora seisoo jälleen kukkien keskellä, ja vaikka maalaukset muistuttavatkin paljon toisiaan, jälkimmäisessä värit vaikuttavat vahvemmilta. Pandora seisoo katsojaa kohti, pää painuneena lipasta kohti. Hän on avannut lippaan, ja vitsaukset valuvat lippaasta ulos sateenkaaren väreissä (Kuva 4). Kuvaus lippaan sisällöstä on erikoinen, sillä vaikka lippaasta kerrotaan tulleen kaikki maailman pahuus, kuvan tunnelma on rauhallinen, samoin kuin Pandoran ilme. Taivas on sininen ja kukat kauniin värisiä, eikä tilanne vaikuta lainkaan epämiellyttävältä. Toisin kuin Redonin

ensimmäisessä Pandora aiheisessa maalauksessa (Kuva 1), Pandora kuvataan nyt alasti. Alastomuus yhdistettynä lippaan avaamiseen voisi tarkoittaa Pandoran olevan nyt seksuaalisempi hahmo, kuin aiemman maalauksen Pandora, joka ei ollut vielä avannut lipasta. Ehkä ”lankeaminen” kuvataankin alastomuuden kautta, eikä lippaan avannut Pandora ole enää niin viaton, kuin aiemmin.

Kuva 4. Pandora (Redon 1914)

4 Teossarja

4.1 Teosten tekotapa

Opinnäytetyöni taiteellinen osio koostuu taidegrafiikan monotypiavedoksista. Teokset ovat lähtökohtaisesti abstrakteja, ja värinä olen käyttänyt ainoastaan mustaa. Monotypia on taidegrafiikan menetelmä, jossa väri esimerkiksi telataan tai maalataan suoraan laatalle. Tämän jälkeen laatta painetaan, ja laatalta on mahdollista saada vain yksi uniikki vedos. Tekniikalla ei siis ole mahdollista tehdä samanlaisten vedosten sarjoja, kuten grafiikalle on muuten ominaista.

Mustan värin käyttö taidegrafiikassa on minulle luontaista, jo ensimmäiset monotypiani olen tehnyt mustalla. Mustaa voi käyttää monilla eri tavoilla, se voi olla hyvin vähäeleinen väri, tai sen eri kerroksista voi löytää paljon eri vivahteita ja syvyyttä, kuten itse olen tehnyt. Musta väri mielletään usein myös synkkänä, joten se tukee aiheitani kuvata maailman pahuutta.

Päädyin tekniikkana monotypiaan, koska olen opintojeni aikana käyttänyt menetelmää useita kertoja ja pidän siitä paljon. Halusin myös syventää entisestäni taitojani ja tutkia tekniikkaa enemmän, samalla etsien taiteellisen ilmaisuni suuntaa. Kiinnostuin alun perin monotypiasta, koska tekniikan nopeus sopii työskentelytapaani ja minua kiehtoo tekniikan ylilyksellisyys. Monotypiaa tehdessä joutuu luopumaan kontrollista painettuun jälkeen viimeistään siinä vaiheessa, kun asettaa laatan prässin pedille. Aiempana piirtäjänä ja maalarina ajatus kontrollista luopumisesta tuntui minusta vapauttavalta ja koukuttavalta. En voi tietää lopputulosta etukäteen ja vaikka voin tiettyyn pisteeseen asti ohjata kuvaa haluttuun suuntaan, en lopulta pysty näkemään lopputulosta ennalta. Painamisen hallitsemattomuutta on kuvannut Laura Vainikka (2017, 66):

Laatalta paperin pintaan painautuva jälki toteutuu tekijän silmiltä peittyneessä tilassa. Tapahtumaa voisi kuvailla hetkeksi pimeässä huoneessa, tilanteeksi, jossa ei voi olla varma siitä, minne katse kohdistuu tai mitä tulee näkyväksi.

Samanlainen vedos on mahdollista saada vain kerran. Vaikka tämän luulisi lisäävän paineita vedostamiseen ja odotuksia lopputulokseen, minusta se on enemmänkin kiehtovaa. Monotypia tarjoaa mahdollisuuden tehdä uniikkeja teoksia, yhtään täysin samanlaista vedosta ei ole olemassa, eikä tule koskaan olemaankaan.

4.2 Materiaalien valinta

Käytin laattamateriaalina alumiinia, sillä se oli minulle ennestään tuttu materiaali monotypiasta. Suurta laattaa työstäessä ohut alumiini oli suhteellisen helppo käsitellä, sillä sen taipuisuus mahdollisti laatan siirtämisen helposti paikasta toiseen. Harkitsin muovin käyttämistä laattana, mutta päädyin sen sijaan hyödyntämään sitä tärpätin ja lamppuöljyn levittämässä laattalle, jotta saisin väreihin enemmän syvyyttä ja eri vivahteita.

Vedostaessani kokeilin useita eri papereita: erilaisia Hahnemülen valmistamia papereita (Kuva 5) ja passerpatout-pahvia (Kuva 6). Päädyin käyttämään teossarjassani passerpatout-pahvia, sillä se oli paksumpaa ja puhtaamman valkoista, kuin muut kokeilemani paperit. Pahvin paksuus toi mielestäni enemmän ryhtiä vedoksille, ja sai näin teoksen tuntumaan enemmän itsenäiseltä kappaleelta, kuin paperilta, johon on painettu jotain. Huomasin puhtaamman valkoisen paperin tuovan esiin paremmin mustan eri sävyjä luonnonvalkoiseen paperiin verrattuna, ja samalla tuovan teoksiin enemmän kontrastia. Mielestäni passerpatout-pahvi tukikin paremmin käyttämäni värimaailmaa, korostaen mustaa väriä ja sen vivahteita.

Kuva 5. Vedos Hahnemüle-paperille

Kuva 6. Vedos passerpatout-pahville sarjasta АТЛУУННД

Taidegrafiikan perinteistä poiketen pidin myös passerpatout-pahvin mahdollistamista selkeistä ja terävistä reunoista. Teoksissani on paljon erilaista jälkeä ja yksityiskohtia, ja suorat reunat tuovat teoksilleni niiden kaipaamaa selkeyttä. Suorat reunat eivät myöskään vie katsojan huomiota pois itse teoksesta, kun taas revityt reunat tuntuivat häiritsevän kuvaa. Revityt reunat tuntuivat myös tuovan teoksiin liiallista pehmeyttä, joka ei mielestäni tue aiheitani yhtä hyvin, kuin selkeät reunat.

Olen ennen tehnyt monotypiaa lähinnä telaten laattaan erilaisia pintoja, tai käyttäen vedostusöljyä. Vedostusöljy kuitenkin levisi todella paljon ja kuivui hitaasti, jonka takia vedoksista oli vaikea saada siistejä, jos jäljen halusi levittyvän muuallekin, kuin laatan keskelle. Tästä syystä päädyin kokeilemaan lamppuöljyä ja myöhemmin vielä mineraalitärpättiä, joka tuntui kaikista helpoimmalta käsitellä. Tärpättiä oli helppo levittää muovin avulla, ja se kuivui suhteellisen nopeasti, mikä teki vedostamisesta huomattavasti sujuvampaa. Osassa teossarjaani olen käyttänyt lamppuöljyä, ja osassa mineraalitärpättiä.

4.3 Työskentelyprosessi

Aloitin työskentelyn kokeillen eri tekniikoita, laatan kokoja ja materiaaleja, pitäen samalla kirjaa kokeiluistani. Ajattelin pystyväni muistiinpanojeni avulla tutkimaan paremmin prosessiani, ja mahdollisesti toistamaan aikaansaamaani jälkeä. Halusin myös kasvattaa vedosteni kokoa, sillä aiemmin olin aina painanut monotypiaa laatalla, joka oli noin A4-paperin kokoinen. Haasteeksi muodostuikin kuvan sommittelu suuremmalle laatalle, ja päädyin lopulta käyttämään teoksissani paljon myös sattumaa. Useilla kokeiluilla oli suuri merkitys teossarjani ja työskentelyni kehittämisessä.

Työskentelyni ensimmäinen vaihe oli telata laatta mustaksi, jonka jälkeen olen kaatanut laatalle lamppuöljyä tai tärpättiä. Välillä asetin lamppuöljyn päälle tuorekelmua, jotta telattuun väripintaan tulee erilaisia jälkiä ja kuvioita (Kuva 7). Päädyin kuitenkin usein jättämään tämän vaiheen pois, enkä tärpätin kanssa käyttänyt tuorekelmua ollenkaan. Kelmun jälkeen olen hyödyntänyt PVC-muovia, jonka olen asettanut laatan päälle ja levittänyt sen avulla tärpättiä lisää (Kuva 8). Huomasin tärpätin ja muovin yhdistelmän syventävän mustan sävyjä entisestään ja luovan enemmän sävymaailmoja, kun taas tuorekelmun ja lamppuöljyn avulla sävyt lopullisessa vedoksessa jäivät usein vaaleanharmaiksi, vaikka laatat näyttivätkin sävyiltään suhteellisen samalta. Lopuksi olen vielä nostanut ylimääräisen öljyn tai tärpätin makulatuuripaperiin, ja antanut laatan kuivua hetken aikaa. Painoin vedokset kuivalle passerpatout-pahville.

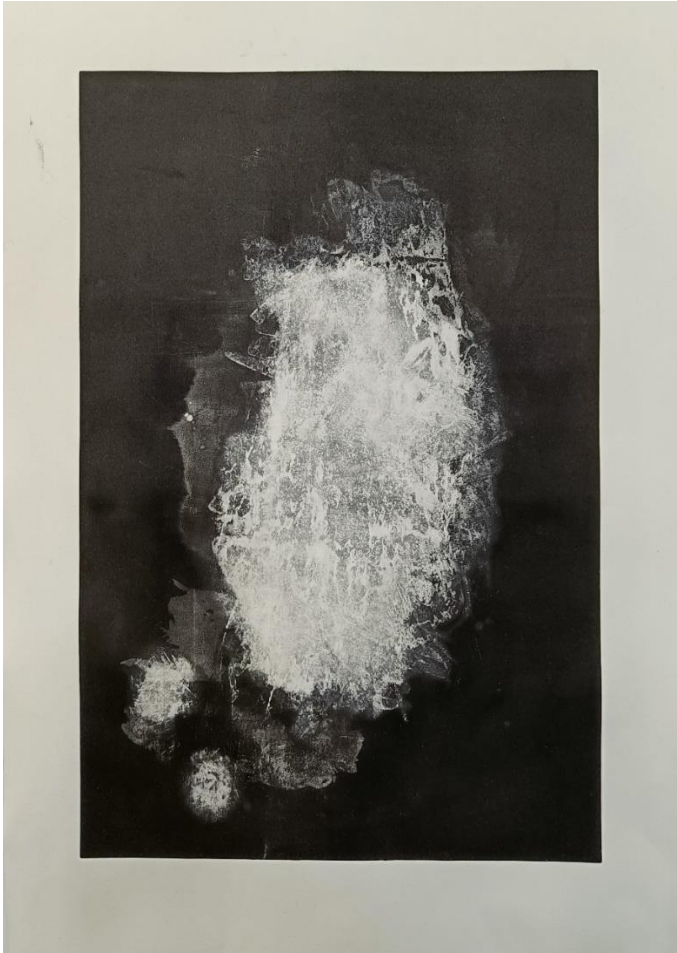
Kuva 7. Tuorekelmun jättämät jäljet laattaan

Kuva 8. Muovin avulla levitettyä tärpähtiä

Kokeilin työskennellessäni useita erikokoisia laattoja, aloitin vedostamisen 40 cm x 60 cm kokoisella laaatalla. Olen aiemmin käyttänyt vain pienempiä laattoja, joten aluksi sommittelu tuntui vaikealta. Kaikki laatalle tekemäni jälki tuntui päätyvän keskelle, ja vedokset vaikuttivat sommitelmallisesti tylsiltä, kuten kuvassa 9. Päädyin tämän seurauksena tekemään paljon kokeiluja pienemmällä laaatalla, jonka koko oli 8 cm x 16 cm (Kuva 10). Levitin tärpähtiä tai lamppuöljyä lähes koko laatan pinta-alalle, jotta kuvan sommitelmasta tulisi mielenkiintoisempi. Huomasin pienen koon vapauttavan mieleni kokeilemaan uusia vedostustapoja rohkeammin, kuin suurempi laatta. Suorituspainet katosivat, ja sain mielestäni uutta otetta vedostamiseen. En usko, että olisin päässyt työskentelyssäni yhtä paljon eteenpäin, jos en olisi kokeillut vedostaa pienessä koossa. Vedostaminen oli myös huomattavasti nopeampaa, joten sain kokeiltua paljon erilaisia asioita lyhyessä ajassa: laatan kuivumisajan halutun tuloksen saamiseksi, tärpähtin tai lamppuöljyn määrän, ja eron tuorekelmun ja PVC-muovin jättämissä jäljissä. Kokeilujen jälkeen rohkaistuini vedostamaan laatalle, jonka koko oli 111 cm x 81 cm. Sommittelu ei enää tuntunut haastavalta, ja sain nopeasti onnistuneita vedoksia (Kuva 11).

Kuva 9. 40 cm x 60 cm vedos Hahnemüle paperille

Kuva 10. 8 cm x 13 cm vedos passerpatout-pahville

Kuva 12. III sarjasta АТТUUHVA

Työskentelyprosessiani voisi kuvata tietyllä tavalla nurinkuriseksi: en yrittänyt kuvata Pandoran lippaan sisältöä tietyllä tavalla, vaan enemmänkin etsin jälkeä, joka mielestäni voisi kuvata pahuuksia ja vitsauksia. Vedostin ajattelematta, miltä haluaisin lopputuloksen näyttävän. Ajattelin ensin kuvaavani pahuuksia abstraktilla tavalla, ja osa valmiista teoksista onkin enemmän abstrakteja, kuin esittäviä. Tarkoitukseni oli alun perin vedostaa sarja pystysuuntaisia vedoksia. Päädyin kuitenkin kääntelemään vedoksiani, ja huomasin suurimpien vedosten (111 cm x 81 cm) näyttävän paremmalta vaakatasossa. Näin vedoksista tuli myös yllättävän maisemallisia, vaikka se ei alun perin ollut tarkoituksena. Esimerkkinä kuva 12, jonka teos ei toiminut sommitelmallisesti pystysuunnassa, mutta vaakatasossa tunnelma olikin toimiva.

Kuva 12. I sarjasta *VALTUUHVA*

4.4 Teossarjan sisältö

Tieteen termipankki (2016) jakaa pahuuden filosofian mukaan kahteen: luonnolliseen ja moraaliseen. Luonnollinen paha voi seurata esimerkiksi luonnonkatastrofeista kuten tulvista ja maanjäristyksistä, kun taas moraalinen paha ihmisen tietoisesta toiminnasta. Teossarjaa tehdessäni jäin pohtimaan, mikä oikeastaan on pahaa. Ihmisten kamalat teot, murhat ja raiskaukset on helppo luokitella pahaksi, mutta entä luonnonkatastrofit? Asiat, joihin ihmiset eivät voi vaikuttaa millään tavalla. Luonnonkatastrofeista seuraa pahoja asioita, ihmiset menettävät läheisiään ja kotejaan, mutta kyseessä on kuitenkin luonnonilmiö, joka on täysin ihmisen vaikutusalueen ulottumattomissa. Herää myös kysymys: voiko ihminen olla pohjimmiltaan paha, vai ovatko vain hänen tekonsa pahoja? Paha voi olla myös jokin yliluonnollinen asia tai hahmo, elokuvat ja tarinat ovat lähes aina taistelua hyvän ja pahan välillä. Pahuus voi olla myös abstrakti asia, ja se voi olla vaikeaa määrittää. Mutta miltä pahuus sitten näyttää?

Teossarjan nimeksi valikoitui *VALTUUHVA*. Pohtiessani maailman pahuutta enemmän oivalsin, että se näyttäytyy meille kaikille eri tavalla. Joku voi nähdä ihmisten pahojen tekojen ja pahuuden takana monia eri syitä, joiden valossa itse ihminen ei olekaan paha. Toinen pitää

luonnonkatastrofeja pahana, toinen ilmiönä, joka ihmisten on vain hyväksyttävä. Halusin kääntää nimen väärinpäin herätelläkseni katsojaa pohtimaan omaa mielikuvaansa pahuudesta ja kuvatakseni vedostamisen eri vaiheita: kuva vedostuu aina peilikuvana, ja en vielä vedostaessa tiennyt, miten päin haluan lopullisen vedoksen esittää.

Teossarjan osa II (Kuva 13) on mielestäni hyvä esimerkki siitä, miten jokainen näkee pahuuden eri tavalla. Kuulin tulkintoja teoksesta keskustellessani vedossarjasta muiden kanssa. Joku mainitsi näkevänsä vedoksessa luonnonkatastrofin, toiselle vedos toi mieleen maailman tämänhetkisen tilanteen ja Ukrainan sodan. Toinen tulkinnoista kertoo ihmisen pahuudesta, toinen taas pahuudesta, johon ihminen ei voi vaikuttaa. Toivoin teosten säilyvän monitulkintaisina, enkä halunnut sarjan nimellä alleviivata teosteni yhteyttä Pandoran lippaaseen. Mielestäni taiteessa kiehtovinta on, että yhdestä teoksesta voi olla lukemattomia tulkintoja. Joku jää pohtimaan tarkemmin juuri teoksen aihetta, kun taas joku katsoo vain itse teosta ja tulkitsee sen haluamallaan tavalla.

Kuva 13. II sarjasta **VALTUUHAP**

Teossarjani pienemmissä, pystysuuntaisissa vedoksissa pahuus näyttäytyy mielestäni abstraktimmalla tavalla. Kuvien 14 ja 15 teoksista voi löytää maisemallisuutta, mutta kuvien 6 ja 16 teokset kuvaavat mielestäni pahuutta enemmänkin tunteena. Se voi olla kalvava ja

ahdistava, ja se voi pyyhkäistä yli kuin valtava tyhjyyden aalto. Pahuus voi myös kulkea mukana tunnistamattomana hahmona.

Kuva 14. V sarjasta АТТUUHAd

Kuva 15. IV sarjasta ἈΠΟΛΛΩΝ

Kuva 16. VII sarjasta ἈΠΟΛΛΩΝ

4.5 Esillepano

Päädyin valitsemaan sarjaan kolme suurta vaakasuuntaista vedosta (111 cm x 81 cm) ja neljä pienempää pystysuuntaista vedosta (40 cm x 60 cm). Se, että vedokset ovat eri kokoisia ja osa on pysty- ja osa vaakasuunnassa, tekee kokonaisuudesta kiinnostavan. Ripustin vedokset koon mukaan ryhminä eri seinille, sillä halusin niiden paitsi toimivan kokonaisuutena, antavan myös toisilleen tilaa. Pieni tauko seinältä toiselle ikkunan ohi siirtymisessä antaa myös mahdollisuuden katsoa vedoksia uusin silmin, kun taas seitsemän, vaikkakin erikokoisen, vedoksen katsominen vuoron perään ilman hengähdystaukoa olisi voinut olla puuduttavaa.

Kolmen suuremman vedoksen järjestys määräytyi katseen liikkeen mukaan (Kuva 17). Kahden reunimmaisena diagonaalit ohjaavat katseen keskimmäistä vedosta kohti, jossa liikkeen suuntaa ei ole niin selkeästi havaittavissa. Neljä pienimmän vedoksen ripustuksessa kiinnitin huomiota vedosten eri valööreihin (Kuva 18). Halusin välttää vedosten laittamista järjestykseen vaaleimmasta tummimpaan, joten pyrin järjestämään ne harmoniseksi kokonaisuudeksi niin, ettei katsoessa huomio kiinnity liikaa siihen, että osa vedoksista on valoisampia ja osa tummempia. Vedokset on kiinnitetty seinään pienillä nauloilla, joka on sopivan huomaamaton ripustustapa.

Kuva 17. II, I ja III sarjasta

Kuva 18. VI, IV, V, VII, sarjasta

5 Yhteenveto ja pohdinta

Opinnäytetyössä tutkittiin Pandoran lippaan tarinan ja antiikin mytologian sisältämää misogyniaa sekä Pandoran lippaan tarinan kuvausta kuvataiteessa. Aiheesta löytyi eroavaisuuksia siinä, miten Pandora on esitetty kertomuksissa ja kuvataiteessa. Kertomuksissa Pandora kuvaillaan petollisena ja pahana, kun taas taiteessa hänet kuvataan viattomana, nuorena naisena. Pandoran rooli tarinassa nostatti minussa halun kritisoida tapaa, jolla tarinaa on kuvattu. Aiheesta syntyi monotypian teossarja *ALLUHHV*, jossa pyrin kuvaamaan Pandoran lippaan tarinaa vähemmän tutulla tavalla jättäen Pandoran teoksista, keskittyen lippaan sisältöön ja maailman pahuuteen.

Teossarjani maailman pahuudesta eroaa suuresti opinnäytetyössä esitellyistä esimerkeistä. Lippaan sisältöä on kuvattu esimerkkien mukaan aiemmin paholaisina ja jopa saateenkaaren värisenä massana. Oma lähestymistapani oli erilainen, lähdin etsimään monotypian avulla jälkeä, joka mielestäni kuvaa lippaan sisältöä ja maailman pahuutta. Seitsemän teoksen sarjasta osa vedoksista näyttää pahuuden toimintana tai tapahtumana, ja osa kuvaa pahuutta lähestyen sitä tunnetilana. Koska jokainen näkee pahuuden eri tavalla, en halunnut nimetä teoksia sen mukaan, mitä itse tarkalleen näen teoksissa. Näen pahuutta ja asioita, joita pidän pahana.

Tulevaisuudessa aihe maailman pahuudesta voi vielä nousta esiin teoksissani, mutta monotypia tekniikkana on varmasti jatkossakin mukana matkallani taiteilijana. Pääsin opinnäytetyön aikana tutkimaan tarkemmin omia tapojani käyttää monotypiaa ja syventyä niihin lisää. Erilaisten kokeilujen tekeminen sai minut astumaan pois mukavuusalueeltani ja sain seurauksena aikaan vedoksia, joihin olin todella tyytyväinen. Intensiivinen matka monotypian parissa sai minut kasvamaan taiteilijana ja auttoi minua löytämään oman tapani taiteelliseen ilmaisuun.

Lähteet

- Dotson, S. 2019. Untangling the Symbolism of Art History's Most famous Redheads. Artsy.net. Viitattu 7.1.2023. Saatavissa <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-untangling-symbolism-art-historys-famous-redheads>
- Dhar, R. 2022. Pandora's Box: The Myth Behind the Popular Idiom. History Cooperative. Viitattu 16.2.2023. <https://historycooperative.org/pandoras-box/>
- Gill, N. S. 2019. Understanding the Significance of Pandora's Box. Thoughtco.com. Viitattu 6.11.2022. Saatavissa <https://www.thoughtco.com/what-was-pandoras-box-118577>
- GreekMythology. 2020. Pandora. Viitattu 6.11.2022. Saatavissa <https://www.greekmythology.com/Myths/Mortals/Pandora/pandora.html>
- Guerber, H. A. 2018. Classical Mythology. Sterling Publishing Co. New York: Fall River Press
- Henrikson, A. 2004. Antiikin tarinoita 1–2. 12. uudistettu painos. WSOY. Helsinki
- Lefebvre, J. 1882. Pandora. Saatavissa https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pan-dora_Lefebvre.jpg
- Meehan, D. 2017. Containing the Kalon Kakon: The Portrayal of Women in Ancient Greek Mythology. Armstrong Undergraduate Journal of history nro 2. Viitattu 3.3.2023. Saatavissa <https://armstronghistoryjournal.wordpress.com/2017/11/16/containing-the-kalon-kakon-the-portrayal-of-women-in-ancient-greek-mythology/#:~:text=Women%20in%20mythology%20were%20commonly,promiscuous%2C%20disloyal%2C%20and%20uncontrollable.>
- Pulakka, K. 2021. Kurittomat. Atena Kustannus Oy. Jyväskylä
- Rackham, A. Pandora. Viitattu 23.1.2023. Saatavissa https://commons.wikimedia.org/wiki/File: Pandora_by_Arthur_Rackham.jpg
- Redon, O. 1910–1912. Pandora Viitattu 23.1.2023. Saatavissa <https://www.artsy.net/artwork/odilon-redon-pandora>
- Redon, O. 1914. Pandora. Viitattu 6.11.2022. Saatavissa https://commons.wikimedia.org/wiki/File:1914_Odilon_Redon_Pandora_anagoria.JPG
- Tieteen termipankki. 2016. Filosofia:paha. Viitattu 4.3.2023. Saatavissa <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:paha>